

BYPLAN NYT 2

5. årgang · januar 2007

TEMA | FRIVILLIGE I OMRÅDEFORNYELSEN

Leder: Netværksbyen side 3

Intro til temaet side 4
- At løfte i flok

Herning og Rønde side 6
- Vores egen byfornyelse

Sydhavnen og Vesterbro side 8
- Frivillige forandrer stenbroen

Fredericia og Odder side 10
- Frivillige i flotte rammer

LFB udvikler ideer på Nørrebro side 12
- Frivillige netværk

3 x erfaringer side 14
- Dans og idræt som dynamo

Udenlandsk inspiration side 16
- Kvarterløftprojekter i Albanien
- Områdefornyelse på amerikansk

Debat side 18

Kort Nyt side 22

BYPLANNYT nr. 2 / 2007 (5. årgang)

Redaktion
Ellen Højgaard Jensen (ansv.)
Annette Thierry

Redaktionsadresse
Dansk Byplanlaboratorium
Nørregade 36
1165 København K
Tlf.: 33 13 72 81
Fax: 33 14 34 35
Mail: at@byplanlab.dk

www.byplanlab.dk

Annoncer
at@byplanlab.dk
Bestilles senest
10. maj

Layout
Bjarke Fogh

Oplag
3.300

Tryk
Handy-Print A/S

ISSN
1602-9038

Forsidefoto:
Bjarke Fogh "Galleri Hamlet".
- se 'kort nyt'

Nr. 3 i 2007 kommer i juni.
Det har temaet: Byplanuddannelserne

Signerede artikler står for
forfatterens regning, usigne-
rede for den ansvarshavende
redaktørs regning

Temaartiklerne er sponso-
reret af:

SOCIALMINISTERIET

I N V I T A T I O N

SOCIALMINISTERIET INVITERER TIL
**KONFERENCE OM STRATEGISK BYFORNYELSE
FOR KOMMUNALE BESLUTNINGSTAGERE**
14. MAJ I FREDERICIA

dansk byplan
laboratorium

Ud over inspirerende oplæg og diskussion om byfornyelsens instrumenter vil konferencen byde på en lille film og en fotoudstilling.

Der er et begrænset antal pladser pr. kommune, og konferencen er fortrinvis for inviterede beslutningstagere. Ring eventuelt på 33 13 72 81 og hør nærmere.

Se det fulde program og send tilmelding inden 1. maj via Byplanlaboratoriets hjemmeside: www.byplanlab.dk.

BYPLANPRISEN 2007

Hermed indkaldes forslag til Byplanprisen 2007. Byplanprisen uddeles hvert år til en kommune, en region eller en organisation, som har gjort en særlig indsats for at fremme gode og smukke bymiljøer og landskaber. Byplanprisen uddeles til planlægning, som er udtryk for nytænkning, og som samtidig dyrker og videreudvikler landskabets og byens egenart og identitet. Temaet er frit, hovedsagen er, at planlægningen er udtryk for udvikling.

I år vil der som sidst blive nomineret 3 eksempler på inspirerende planlægning. De nominerede projekter vil alle blive beskrevet i Byplannyt. Afsløring af den endelige vinder og uddeling af prisen vil foregå på det årlige Byplanmøde i oktober.

Forslag kan indstilles af planmyndigheden selv eller af foreninger, organisationer eller privatpersoner. Byplanjuryens medlemmer har også indstillingsret.

Juryen består af 5 medlemmer udpeget af Akademisk Arkitektforening, Dansk Byplanlaboratorium og Foreningen af Byplanlæggere.

Forslagene skal være Dansk Byplanlaboratorium i hænde senest mandag den 25. juni 2007 kl. 12.00. Se nærmere om krav og procedure på www.byplanlab.dk

Nyt stærkt planlæggerteam

– COWI er gået sammen med Sven Allan Jensen

I det nye samarbejde vil SvAJ's høje faglige profil blive fastholdt og styrket med COWI's mange kompetencer inden for trafik, miljø, økonomi og management.

Det betyder:

- at vi kan tilbyde samlede løsninger inden for den strategiske planlægning, hvor SvAJ's kompetencer inden for byplanlægning og borgerinddragelse suppleres med COWI's omfattende viden og erfaringsgrundlag inden for management og økonomi
- at COWI nu rummer et kreativt kompetencecenter inden for by- og landskabsdesign, som går hånd i hånd med en omfattende rådgivningskompetence inden for trafikplanlægning, kollektiv trafik, byggeri, anlæg, bygherrerådgivning m.v.

Læs mere på COWI's hjemmeside cowi.dk og check eventuelle ledige stillinger.

For mere information kontakt

Afdelingschef Niels Hurup, tlf. 96 31 40 74

Projektchef Kristian Bransager, tlf. 96 31 40 85

Seniorprojektleder Niels Helberg, tlf. 45 97 23 37

COWI
www.cowi.dk

LEDER

NETVÆRKSBYEN

I dag cyklede jeg forbi Ground 69 og undrede mig over, hvordan det kunne gå så galt. Før var der et ungdomshus med en historie, som rummer mange forskellige frivillige organisationer. Nu er der ingenting. Sagen om ungdomshuset er et sørgeligt eksempel på, at forskellige logikker blandt det offentlige og det civile samfund støder sammen.

Dette nummer af Byplannyt handler ikke om ungdomshuset og brosten. Det handler tværtimod om, hvad det offentlige og de frivillige kan udrette i fællesskab.

Der var engang, da byfornyelse udelukkende handlede om sunde boliger i byens tætbefolkede brokvarterer. De tider er forbi. Nu handler byfornyelse også om socialt bæredygtige kvarterer, hvor de fysiske omgivelser understøtter et rigt kulturelt liv med netværk på kryds og tværs. Det kræver, at kommuner og frivillige organisationer kan løfte i flok. Civilsamfundet er kommet i fokus.

I byfornyelsesloven findes et redskab, der kan bruges til at understøtte samarbejdet. Redskabet hedder områdefornyelse. Det handler netop om en fælles indsats og partnerskaber mellem det offentlige og de frivillige i udsatte byområder.

I dette nummer af Byplannyt kan vi se eksempler på kvartershuse og væresteder, som drives af frivillige, med forskellige former for støtte fra det offentlige. Desuden præsenteres spændende nye ideer om samarbejde mellem uddannelsesinstitutioner, private erhverv og lokale foreninger. En gruppe studerende foreslår for eksempel, at et Center for Videregående Uddannelser (CVU) i Haraldsgade på Nørrebro kan samarbejde med beboerforeninger, kollegier, en islamisk forening, en børnehave og et værested. Det er værd at bemærke, at CVU faktisk er interesseret.

Tankegangen om netværk og samarbejde på tværs er ved at smitte af på andre planlægningsområder. F.eks. arbejder Ørestad ud fra en netværkstankegang. I opslaget om en stilling som ny rektor for Ørestad Gymnasium stod, at vedkommende skulle samarbejde med institutioner og private virksomheder i lokalområdet.

Alle de beskrevne eksempler kræver netværksorienterede planlæggere. De skal være klar til at facilitere de lokale i deres beslutningsprocesser og organisering. Planlæggerne skal skabe rammerne for, at de frivillige og de private kan komme på banen.

Der bliver afprøvet mange nye metoder rundt omkring i de danske kommuner. Byplanlaboratoriet og SBI er i gang med at evaluere byfornyelsen. En af de ting, som jeg ser frem til at finde ud af er, om byfornyelsen og netværkstænkningen har en afsmittende effekt på kommunernes arbejde med andre lokalområder.

Netværkstankegangen og inddragelsen af de frivillige bliver forhåbentlig en integreret del af fremtidens planlægning. Så bliver det hele meget sjovere – og måske kan vi undgå at kaste med brosten!

Ellen Højgaard Jensen

AT LØFTE I FLOK

God planlægning er en forudsætning for, at områdefornyelse kan lykkes, men lokalt engagement og inddragelse af frivillige kræfter er afgørende for succes

Områdefornyelse handler om synergi

Nogle byområder kommer ind i en uheldig udvikling. Måske forfalder boligerne, måske er friarealerne triste, folk flytter, og området bevæger sig ind i en negativ spiral. Det er en offentlig opgave at vende denne udvikling, så vores byområder ikke bliver alt for opsplittede. I vores byfornyleslov findes der derfor et instrument, som hedder områdefornyelse.

Men det offentlige kan ikke løfte hele byområder uden de frivillige kræfter. Selv om der var uanede økonomiske ressourcer (hvad der bestemte ikke er), så vil en fysisk forskønnelse ikke kunne vende udviklingen alene. Kun i kraft af medejerskab, engagement og lokal stolthed kan et områdes omdømme for alvor forandres. Derfor handler områdefornyelse om partnerskaber og fælles indsats.

Det er en betingelse for at igangsætte en områdefornyelse, at indsatsen gennemføres i et lokalt partnerskab mellem kommune og

lokale beboere, foreninger og virksomheder. Staten støtter indsatsen, men modtagerkommunerne skal også selv lægge mindst det dobbelte af statens støtte til aktiviteter i området. Derudover regner man med, at den samlede offentlige støtte vil generere private følgeinvesteringer i områderne. En undersøgelse fra Statens Byggeforskningsinstitut om den helhedsorienterede byfornyelse støtter denne tese. Når ejere, butiksindehavere, lokale foreninger og andre oplever, at lokalområdet har en lys fremtid, så kan man se, at de private investeringer vokser.

Rammer for udfoldelse

En af tankerne bag områdefornyelsen er, at den skal give plads til kreativitet og udfoldelse. Det er vigtigt at skabe nye mødesteder – både ude og inde. Aktivitetshuse er populære, og mange områdefornyelsesprojekter har da også et aktivitetshus som et centralt omdrejningspunkt. Husene er base for uformelle møder og forskellige organiserede

KÆRT BARN HAR MANGE NAVNE

Kvarterløft, helhedsorienteret byfornyelse og områdefornyelse tager udgangspunkt i geografiske områder og løser problemerne tværsektorielt i samarbejde med beboere, erhvervsliv, foreninger og eksterne samarbejdspartner. Kommunerne kan med disse ordninger arbejde helhedsorienteret og indtænke trafikale, sociale, kulturelle og miljømæssige aspekter i byfornyelsen

Kvarterløft

Kvarterløft var en forsøgsordning og de første kvarterløft begyndte i 1997. Der er i alt 12 områder, der har været omfattet af kvarterløft. De sidste er ved at lukke ned, og der er ikke igangsat nye. De erfaringer, der er blevet gjort i kvarterløftene, bruges i dag i områdefornyelsen. Statens støtte til de enkelte kvarterløftprojekter var større end støtten til helhedsorienteret byfornyelse og områdefornyelse.

Helhedsorienteret byfornyelse

Helhedsorienteret byfornyelse var indskrevet i den gamle byfornyleslov i perioden 1998 – 2004. Med den helhedsorienterede byfornyelse fik kommunerne et godt redskab til at igangsætte helhedsorienterede projekter i sårbare byområder. Ordningen gav særlig stor refusionsprocent til etablering af lokale aktivitetshuse.

Områdefornyelse

I 2004 fik vi en ny byfornyleslov og den helhedsorienterede byfornyelse blev afløst af områdefornyelsen. Som noget nyt udpegede ministeriet 4 forskellige områder, som kunne få midler i prioriteret rækkefølge: Nedslidte byområder i mindre byer (fast pulje), nedslidte byområder i større byer, boligområder med store sociale problemer samt ældre erhvervs- og havneområder.

Statens støtte til en beslutning om områdefornyelse kan højst udgøre 10 mio. kr. og kommunerne skal selv bidrage med mindst det dobbelte. Det er Socialministeriet, der administrerer ordningen, og der er ansøgningsfrist hvert år i januar måned.

BORGERNES TID, ENGAGEMENT,
VIDEN OG INDSIGT

OFFENTLIGE RESSOURCER
OG ØKONOMISKE MIDLER

PRIVATE
ØKONOMISKE MIDLER

Et områdefornyelsesprojekt trækker på alle kræfter: Civilsamfundet, det private erhvervsliv og det offentlige løfter i fællesskab.

Kilde: *Byliv og Partnerskab. Slotsgadekvarteret frem mod 2012. Guldborgsund. Skaarup og Jespersen, Arkitekter og Byplanlæggere*

TEMA | FRIVILLIGE I OMRÅDEFORNYELEN

At løfte et helt byområde kræver fælles kræfter. Byudvikling er en kompleks proces, og områdebaseret byfornyelse kræver, at de forskellige aktører bliver bragt sammen. Men hvilke redskaber har kommunerne til at få aktiveret de lokale og landsdækkende organisationer mere aktivt i indsatsen for at løfte deres byområder? De spørgsmål vil vi belyse i dette særnummer temanummer af Byplannyt, i samarbejde med og med støtte fra Socialministeriet.

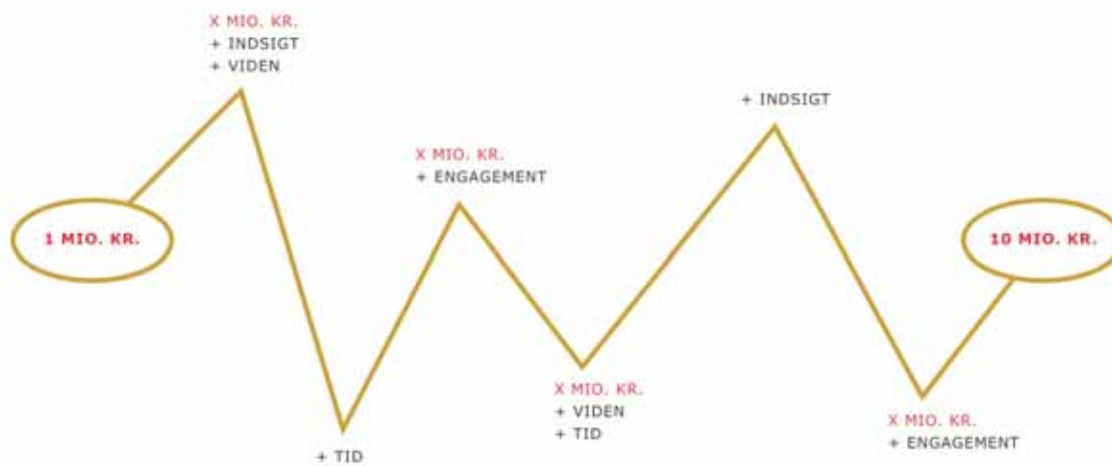
Der er heldigvis mange gode eksempler fra virkeligheden – især omkring de mange aktivitetshuse, som er blevet støttet af byfornyelsesmidler gennem tiden. Dem kan man lade sig inspirere af.

Socialministeriet har også støttet Lærestalernes Fælles Byplankursus, der er en platform for fremtidens planlæggere. I år har de studerende beskæftiget sig med Haraldsgadekvarteret, der er Københavns Kommunes seneste områdefornyelsesprojekt. Det er der kommet en perlerække af spændende ideer ud af. Et par af dem præsenteres i dette nummer.

Herudover ser vi, om vi kan lære noget nyt af udlandet om rollefordeling mellem det offentlige, den private sektor og civilsamfundet.

Billedrammen er en af flere, der oprindeligt har været udstillet i Holland. I Nykøbing Falster blev de opstillet som markering af afslutningen på projekt helhedsorienteret byfornyelse, som symbol på "fornyelse, kultur og kunst i samarbejde".

10 millioner offentlige midler kan blive til 100 millioner, hvis de lokale kræfter bliver engagerede i kvarterets fremtid. Læg mærke til, at engagement og tid vægtes på linie med cool cash.

Kilde: *Byliv og Partnerskab. Slotsgadekvarteret frem mod 2012. Guldborgsund. Skaarup og Jespersen, Arkitekter og Byplanlæggere.*

frivillige. Forudsætningen er, at disse huse fortsætter efter afslutningen af den periode, hvori der gives støtte til områdefornyelse, og de tjener således til at forankre de forbedringer, der er opnået undervejs.

Frivillighed og integration

Integration i boligområderne af beboere af anden etnisk herkomst er et af de områder, der i stigende grad sættes fokus på i områdefornyelsen. Det handler om, at der skal være plads til alle, og at byen skal hænge sammen. Socialforskningsinstituttet har netop udgivet et idékatalog om veje til integration. Kataloget viser, at der kan findes mange gode eksempler på, at de frivillige kræfter kan hjælpe integrationen på vej. Mange af de gode ideer er rettet mod lokalområdet. Det drejer sig om klubtilbud, væresteder, lektiecafeer, pigeklubber, lokal rådgivning mv. Det fremhæves desuden, at strategiske samarbejder er vigtige.

Fortæl de gode historier

Forfatteren skriver, at netværk og lokal koordinering er vigtigt og anbefaler, at lokale institutioner og foreninger involveres i projekterne, og at man overvejer strategisk, hvordan der kan skabes win-win-situationer. Hun anbefaler desuden, at man gør et nummer ud af succeshistorierne. Det er succeserne, der kan binde et netværk sammen og skabe troen på, at den fælles bestræbelse er vejen frem, og at det gør en forskel at samarbejde og koordinere indsatser og aktiviteter. En succeshistorie kan for eksempel være, at to frivillige sociale tilbud samarbejder om at leje fælles lokaler, eller at værestedets drenge får et lomme pengejob hos gårdmændene i lokalområdet.

Danskerne arbejder gerne frivilligt

Danskerne er en nation af frivillige. Mere end 1/3 del af alle danskere bruger deres fritid på at hjælpe andre på forskellige måder. Ved

frivilligt arbejde forstås den indsats, der er frivillig, ulønnet, til gavn for andre end en selv og ens familie og er formelt organiseret. Det frivillige arbejde er en fantastisk ressource, som er velfærdsstatens kit, og som selvfølgelig kan og bør bruges, når det offentlige vil løfte byområder i samarbejde med de lokale.

Ellen Højgaard Jensen

Se mere om områdefornyelse og om statistik over danskernes frivillige arbejde på Socialministeriets hjemmeside www.sm.dk

"Aktivitetshuse i byfornyelsen, en eksempelsamling", Socialministeriet. 2006

Se også: Center for frivilligt arbejde: www.frivillighed.dk

Veje til integration. Muligheder i frivilligt socialt arbejde. Gunvor Christensen. SFI 2006

VORES EGEN BYFORNYELSE

I byfornyelsen tænker man nu i helheder. I byen Rønde og i kvarteret Holtbjerg i Herning skaber den ikke bare nye byrum, men også nye sociale netværk og ejerskab. Og en ekstra bonus er, at flere bliver aktivt inddraget i det lokale frivillige arbejde

Ordet er bottom-up. I meget ulandsarbejde har man gjort det i årtier: forsøgt at forankre ny udvikling i de mennesker, det hele handler om, så de selv har indflydelse på processen og derfor også tager ansvar for den. Hvorfor give folk et springvand, hvis de selv ved at de har meget mere brug for et cykelværksted? Og lige så stille er de samme principper blevet en del af den danske byplanlægning, hvor *helhedsorienteret byfornyelse*, *områdefornyelse* og *borgerinddragelse* er blevet gængse ord. "Der er god fornuft i at få beboernes ideer og behov med i byfornyelsesprocessen og på den måde gøre den demokratisk," som projektleder *Malene Steen Simonsen* fra projektet "Vores Holtbjerg" i Herning siger.

i byfornyelsen, som ikke er langt fra Vores Holtbjerg-projektet. Med sine godt 2500 indbyggere er Rønde en af de mindste byer, som har fået støtte af Socialministeriet til helhedsorienteret byfornyelse. Her ønskede man ikke blot at høre befolkningens ønsker via store borgermøder, men også at engagere dem direkte i planlægningen. Strukturplanen for fornyelsen blev skabt af "Rønde Midtbypanel", hvor så mange lag af byen som muligt blev inddraget: ikke bare kommunen, Handelsstandsforeningen og Erhvervsrådet, men også for eksempel Ældrerådet, ungdomskonsulenten og foreningen Åbent Vand, som arbejder for at opføre en stor kunstinstallation af *Per Kirkeby* i Rønde.

Alle fotos: 'Vores Holtbjerg'

Holtbjerg er et kvarter med 1698 indbyggere, som ligger i den østlige del af Herning, klemte op mod de store motorveje. Kvarteret har gennem årene fået et blakket renommé som et område med mange sociale problemer og en del kriminalitet. Det trængte til et løft, og i Herning Kommune besluttede man at løfte helt fra bunden og trække på beboernes egen energi og engagement.

"Hvis man ikke inddrager beboerne selv, bliver det svært at skabe ejerskab, og man kan frygte at så snart projektet slutter, vil man falde tilbage i den gamle gænge," mener *Knud Jensen*, der som børne- og kulturdirektør for Ny Herning Kommune samtidig er formand for projektets styregruppe. Det gælder ifølge ham om at skabe medansvar og nye netværk, og i Vores Holtbjerg-projektet har man særlig benyttet den såkaldte ABCD-metode fra Chicago, som fokuserer på at finde beboernes ressourcer. I den proces har frivillige organisationer spillet en vigtig rolle.

At favne forskelligheder

Lidt længere vestpå i Syddjurs Kommune har man i Rønde arbejdet med metoder

Den bærende tanke i arbejdet har været at alle skulle have lejlighed til at byde ind med deres visioner for byen. *Morten Kruse*, der

KIRKENS KORSHÆR SOM AKTØR I BYFORNYELSE

Også nedslidte naboforhold kan repareres under en renovering. I Rosenbæk-karréen i det centrale Odense var der gennem årene opstået en udbredt modstand mod de mange narkomaner, som brugte Kirkens Korshærs varmetue i karréen. Beboerne fandt det utrygt at leve så tæt op af misbrugere og formodentlig kriminelle, og nogle mente ligefrem at varmetuen burde "jævnnes med jorden".

Fra Kirkens Korshærs side valgte man at gå aktivt ind i den helhedsorienterede byfornyelsesproces, og lederen af varmetuen blev tovholder for den gruppe i området, som skulle skabe nye rammer for det sociale liv. Indsatsens for at fortælle de andre beboere om det arbejde, Kirkens Korshær gør for de mest marginaliserede borgere, bar frugt. Varmestuen består i dag, men har nu opbakning fra beboerne, som selv fik mulighed for at komme med forslag til hvordan man kunne forbedre det problematiske naboskab.

som daværende udviklingschef i Rønede Kommune var med til at lede processen, ser en klar fordel i at arbejde med mindre grupper og have solidt lokalkendskab: "Man skal kende de lokale forhold godt for at kunne arbejde med foreningerne og vide hvordan de har det med hinanden. Det kræver dybt respekt for forskelligheden."

Gevinsten ved arbejdet blev en fornyelse af Rønede, som har stor tilslutning blandt borgerne, der selv har været med til at indrette det nye borgerhus, til at skabe en busterminal, de føler sig trygge i, og formgive nye grønne områder, der binder bymidten sammen.

Frivillig indsats

Også i Vores Holtbjerg-projektet har arbejdet fundet støtte i de lokale frivillige organisationer. Her havde man på forhånd blandt andet en Idræts- og aktivitetsforening, børnehus, billedskole og en lokal afdeling af Natteravnene, hvis patruljer arbejder for at skabe tryghed i området og hindre at unge begår kriminalitet.

Det er ildsjælene fra det frivillige arbejde, som også typisk engagerer sig i byfornyelse, hvis man giver plads til borgerne selv. Men med masser af regulært benarbejde og ansigt-til-ansigt-kontakt mellem projektledere og beboere, kan man endda nå endnu længere ud og aktivere de borgere, som ellers ikke er vant til at have indflydelse på deres lokalmiljø. Også i det arbejde er ildsjælens store kendskab til lokalmiljøet en gave.

Imageskift

I en bydel med omkring en tredjedel indvandrere har man skullet have blik for områdets mangfoldighed. Projektet blev derfor indledt med et idémøde på den nærliggende Herning Højskole, hvor alle kunne komme med forslag til, hvad budgettet på 23 millioner skulle gå til. Ud af det skabte man fire arbejdsgrupper og forfattede en drejebog for projektet, som også fik sin egen hjemmeside. Kontakten til kommunen og andre interessenter foregår via en særlig styregruppe, mens arbejdsgrupperne driver projektet på gadeplanet.

ABCD METODEN

Asset-Based Community Development er en metode til byfornyelse, som har de lokale ressourcer som omdrejningspunkt. Målet er at identificere et områdes styrker og muligheder og inddrage institutioner og organisationer aktivt i at genskabe områdets vitalitet, frem for at fokusere på problemer, som skal løses. Metoden er udviklet ved Southwestern University i forbindelse med byudviklingsprojekter i Chicago, og har de seneste år vundet indpas i dansk byplanlægning.

Projekter af denne type kræver et langt, sejt træk og professionelle medarbejdere, som kan lede det. Men der er også langt mere at vinde end en vellykket renovering af området. Først og fremmest gennemgår området et markant imageskift, som både virker indadtil og udadtil.

Allerede nu kan man se et fald i mængden af hærværk og småkriminalitet i området, og bydelens omdømme er i stille forandring i resten af Herning, hvor det nu hedder sig at "det er vist ikke så slemt endda derude på Holtbjerg." Flere etnisk danske forældre har valgt at bruge den lokale skole. Områdets indvandrerbefolkning har udkastet ideen om en lokal basar – et sted, som også borgere fra andre dele af Herning kunne have lyst til at besøge. Og på den måde sættes den gode udviklingsspiral i gang.

Frivilligheden spreder sig

Man kan kalde det en "social modning" af området, når man målrettet arbejder mod at hverve endnu flere borgere til at engagere sig i deres kvarter. Det kan kun ske på gadeplan, og afkastet kommer i det små, men er alligevel betydningsfuldt. I Vores Holtbjerg-projektet er nye grupper for eksempel engageret i at lægge planer for det kommende kulturhus og i at skabe nyttehaver for beboerne. Frivilligheden spreder sig.

Heidi Laura,
journalist

Midtvejsrapporten fra Vores Holtbjerg offentliggøres på www.voresholtbjerg.dk i slutningen af marts 2007.

FRIVILLIGE FORANDRER STENBROEN

Der er en solid tradition for frivilligt arbejde og socialt engagement på Vesterbro i København, og det har haft afsmittende effekt på Sydhavnskvarteret

I 1950'erne og 60'erne var Sydhavnskvarteret i København et meget attraktivt kvarter. Masser af gode lejligheder med indlagt toilet og bad. Kvarteret gik i folkemunde under betegnelsen "Arbejdernes Hellerup". Dengang var nabokvarteret Vesterbro et fattigt, nedslidt arbejderkvarter med store sociale problemer.

I vore dage er det næsten omvendt. Vesterbro er blevet mondænt, mens Sydhavnen har mistet sin glans. Og Sydhavnen bliver i folkemunde ofte kaldt "den glemte bydel".

Men det er nu ved at ændre sig igen. Et kvarterløftprojekt er gennemført, og kraner og stilladser er dukket op i kvarteret. Samtidig er de frivillige kommet kraftigere på banen, blandt andet med en hjælpende hånd fra netop Vesterbro.

Kristeligt Studenter Settlement, en frivillig, social organisation, der har arbejdet på Vesterbro i snart 100 år, var nemlig i 2000 med til at oprette søsterorganisationen

Sydhavns-Compagniet. Baggrunden var, som Settlementets leder *Johannes Bertelsen* forklarer, at "der i Sydhavnen var for lidt aktivistisk kraft".

Sydhavns-Compagniet

Siden har aktive fra Sydhavns-Compagniet arbejdet med at gøre bydelen – om ikke til et nyt Hellerup – så til et bedre sted at bo, især for de dårligst stillede. De tilbydes alternative aktiveringstilbud, anonym beboerrådgivning og hjælp til misbrugsproblemer. Ydermere danner Sydhavns-Compagniet fælles ramme for frivillige græsrodder, aktive lokalnetværk, politiske foreninger og etniske grupper.

Arbejdet har været støttet af først Socialministeriets boligsociale midler, siden af Københavns Kommune. Byplannyt møder Sydhavns-Compagniets leder, *Brian Lentz*, i deres lokaler på Borgbjergvej, hvor man også driver en lille genbrugsbutik. Han peger over på nogle lokaler på den anden side af den butiksfattige vej.

Ekstraordinært genbrug

"Lige nu har vi gang et i meget spændende projekt, der går ud på at indrette en større forretning med genbrugstøj og mange andre genbrugsting. Det er noget, som vi samarbejder med nogle studerende fra Danmarks Designskole om. Det kommer til at bygge på frivillig arbejdskraft. Samtidig skal der indrettes et værksted, hvor gamle ting kan repareres. Vi har jo mange her i kvarteret, som kan noget med hænderne, men som ikke bruger det. For eksempel bilstandsklienter i matchgruppe 4 og 5, som bliver kastet rundt i aktiveringstilbud," forklarer *Brian Lentz*.

Dilemma

I forbindelse med kvarterløftprojektet havde man blandt andet sat sig som mål at få de IT- og televirksomheder, der er skudt op ud til havnefronten, lokalt forankret i kvarteret, så de ikke kun bidrog til kvarteret med benzinos. Derfor gav kommunen disse firmaers ansatte fortrinsret til de almennyttige lejligheder i kvarteret.

"Der var gode intentioner bag. Men det gav også konflikter, fordi mange sydhavnere - hvoraf en hel del i forvejen føler sig magtes-

Alle fotos: Ole Clemmensen

SYDHAVNS-COMPAGNIET

Sydhavns-Compagniet (SC) etableredes i 2000. Det er en selvejende institution, der laver frivilligt, opsøgende arbejde i lokalsamfundet, tilbyder rådgivning, arrangerer aktiviteter og driver genbrugsbutik og værested. SC er medlem af Sydhavnrådet, et forum af organisationer, netværk og foreninger. SC modtog i 2003 "Årets Anker" - overrakt af Anker Jørgensen - for at have gjort "en særlig indsats for socialt svage grupper". Prisen, der uddeles af HK København, var endvidere en "påskønnelse for det frivillige, uegenlyttige humanitære arbejde".

løse – blev sure over at blive sprunget over i køen til en bedre lejlighed eller en bolig til deres børn,” fortæller *Brian Lentz*.

I Sydhavnen sker byggeaktiviteten i dag især på kajarealerne – Teglnholmen og Sluseholmen - som blev adskilt fra kvarterets eksisterende boligområder, da den firsporede centrum-forbindelse for nogle år siden blev 'pløjet' gennem Sydhavnen for at forbinde City med motorvejsnettet og lufthavnen.

Brobygningsvisioner

Mange borgere i Sydhavnskvarteret ser gerne, at forvandlingen af havnefronten, hvor der nu bygges dyre boliger og fashionable kontorer, sker i sammenhæng med det omgivende kvarter, så den tunge trafik gennem Sydhavnen ikke bliver en socio-kulturel 'berlinmur'.

”Sydhavns-Compagniet har for eksempel en vision om at lave et flydende mini-medborgerhus på pontoner eller indrettet i et gammelt skib, der skal fungere som brobygning mellem det gamle og nye kvarter. Her kunne være café med økologisk mad drevet af frivillige, og der kunne indrettes aktivitetsrum, for

eksempel har en af de lokale præster udtrykt ønske om et kirkeligt andagtsrum. En stor fond har vist interesse for projektet, men dets fremtid er indtil videre uvis,” siger *Brian Lentz*.

Kristeligt Studenter Settlement

Et par kilometer nærmere City, inde på Vesterbro, møder vi *Johannes Bertelsen* fra Kristeligt Studenter Settlement. Institutionen nyder stor anerkendelse for sin mangeårige involvering i byfornyelsen af Vesterbro, ikke mindst med Projekt Sidegaden, hvor man overtog ti butikker i en gade og blandt andet indrettede café, helsebutik, cykelbutik, genbrugsbutik og baderum.

”Vi havde i forbindelse med byfornyelsen i 90'erne gerne set meget mere beboerinddragelse. Vi foreslog, at det var arbejdsløse håndværkere fra kvarteret, der hjalp med at renovere, og at kommunen ikke renoverede husene til sådan en standard, at bydelens

skæve eksistenser ikke havde råd til at blive boende. Desværre blev mange af vores forslag skudt ned,” fortæller *Johannes Bertelsen*. Han er dog glad for og stolt over sit bidrag til, at byfornyelsen blev langt mere nænsom end den, Nørrebro nogle år før havde været igennem.

Settlementets seneste projekt er overtagelsen af en nedlagt grafisk fabrik på Vesterbro, hvor der nu er indrettet stort cykelværksted og friskolen 'Børneuniversitetet' - og her er der mildt sagt fyldt med livlig aktivitet, da vi lidt senere kigger forbi.

Kommunal anerkendelse

Johannes Bertelsen kan også glæde sig over, at borgmester Ritt Bjerregaard er blevet begejstret over deres arbejde. Settlementet har derfor for første gang fået en kommunal driftsbevilling på 1,3 millioner kroner om året, hvilket har gjort deres økonomi mere stabil.

Jesper Vind Jensen,
journalist

SETTLEMENTET PÅ VESTERBRO

Kristeligt Studenter Settlement (KSS) er en selvejende institution, stiftet i 1911 på Vesterbro. Det driver Sidegadeprojektet og Københavns Genbrugs Compagni. Tæt knyttet til KSS er Idrætsforeningen Studenter Settlementets Boldklub og Idrætsfabrikken, som driver en idrætshal. I KSS finder man desuden børne- og ungdomsklubber, en alternativ rådgivning, Daghøjskolen Madam Blå samt integrationsprojektet Sultana. Det er et 'mantra' for Settlementet, at man i alle aktiviteterne arbejder "nedefra og op".

FRIVILLIGE I FLOTTE RAMMER

Fredericia har fokus på de frivillige sociale organisationers arbejde. Med en placering i en gammel fredet bygning tæt på centrum har de frivillige fået en central og synlig placering i byen

I Fredericia er de frivillige sociale organisationer samlet i paraplyorganisationen Vindmøllen. Vindmøllen startede i 1994, da Fredericia Kommune sammen med 6 andre kommuner fik støtte af Socialministeriet til at skabe nye samarbejdsformer mellem frivillige sociale organisationer og kommunen.

I 2001 fik Vindmøllen tilbudt lokaler i den nyindrettede, gamle herskabsbolig Krackes Gaard tæt på Fredericia midtby. Nyindretningen var et led i den helhedsorienterede byfornyelse, der skulle genoprette området mellem havnen og midtbyen, som var præget af fysisk og socialt forfald. Byfornyelsen, der fik støtte af det daværende By- og Boligministerium, skulle skabe en positiv udvikling i kvarteret og tiltrække ressourcestærke befolkningsgrupper. Det skulle ske dels ved at nyskabe havnepladsen og andre centrale pladser og ved at renovere nedslidte boliger, dels ved at placere sociale tilbud, som kunne hjælpe de ressourcetsvage grupper i kvarteret. Foruden Krackes Gaard etablerede

kommunen et misbrugscenter med botilbud og et ungdomshus i området.

80 under ét tag

Vindmøllen startede med 14 frivillige sociale organisationer og er i dag vokset til 80. Her er folkekøkken, selvhjælpsgrupper for alkoholikere og pårørende og for diabetikere, og et krisecenter for mænd. Der er netværksgrupper, som arbejder for bedre psykiatri, og der er besøgsvenner. Også de store landsdækkende organisationer som Dansk Røde Kors og Kræftens Bekæmpelse har deres gang i huset, som næsten kører i døgndrift.

- Vi holder alle vores møder og foredrag på Krackes Gaard. Vi har også haft café for kræftramte og pårørende en gang om måneden. Det er rart at have et upolitisk sted, hvor man kan samles uden at betale for det. Der er 3 lokaler, så hvis der dukker flere op til et møde, end vi har regnet med, bytter vi lokale med de andre. Vi er utrolig glade for

stedet, fortæller *Else Madsen* fra Kræftens Bekæmpelse.

Udover at tilbyde lokaler arbejder Vindmøllen for at fremme det frivillige sociale arbejde blandt andet ved at udgive en social vejviser:

- Den sociale vejviser beskriver hvilke grupper, der laver hvad, og kan fås i kommunens borgerservice. Står man med et problem, kan man se, om der er nogle grupper her i byen, der kan hjælpe en. Derudover holder vi kurser og hjælper de frivillige organisationer med at rekruttere frivillige, fortæller leder *Annie Karen Pedersen*.

Tæt samarbejde med kommunen

Kommunen betaler boligudgifterne og personaleomkostningerne og sidder desuden med i bestyrelsen. Samarbejdet mellem kommunen og de frivillige fungerer godt. Et resultat af klare linjer for hvem der gør hvad, hvis man spørger *Åge Føns*, ældre- og handicapchef i Fredericia kommune:

Alle fotos: Krackes Gaard

- Vi har et tæt samarbejde med de frivillige organisationer og bruger meget energi på diskutere vores interne roller. Det er klart, at de frivillige organisationer ikke skal påtage sig kommunens arbejde, men være et supplement til vores indsats. Der er en meget god forståelse på begge sider af, hvad vores roller er. Det eneste problem er vel nærmest, at vi får flere og flere ansøgninger om tilskud til nye grupper samtidig med, at flere og flere af vores midler er bundet op på drift. Her prøver vi at inddrage de frivillige i en diskussion af, hvordan vi strikker budgettet sammen, så vi tilgodeser de rigtige formål.

Det er i kommunens interesse, at de frivillige organisationer har gode betingelser, for de gør en stor forebyggende indsats:

- Organisationernes arbejde fremmer livskvaliteten hos borgerne. Hvis man fx tager De Frivilliges Hjælpecentral, så får de gamle mennesker hjælp herfra med praktiske ting som at få sat gardiner op eller flytte et møbel. Små ting som betyder meget for den, som får hjælpen. Folk, der befinder sig i en livskrise fx pga. en skilsmisse, kan også få hjælp til at få styr på det kaos, der opstår i kølvandet på bruddet. Det betyder rigtig meget for, hvor hurtigt folk kan vende tilbage til deres arbejde. Så det er klart, at kommunen ser en fordel i at have nogle stærke frivillige organisationer, der kan tage hånd om folk, siger *Annie Karen Pedersen*.

Huset i byen

Vindmøllens placering i Krackes Gaard er med til at give de frivillige organisationer et løft og til at gøre deres arbejde i Fredericia mere synligt og tilgængeligt. Huset bruges desuden ikke kun af beboerne fra kvarteret,

men af borgere fra hele byen. Om husets effekt i kvarteret, siger *Jens Glerup* fra kommunens planafdeling:

- Da vi i sin tid drøftede helhedsplanen, var de frivillige organisationer i Krackes Gaard meget aktive i debatten. De var talerør for de svage beboere. Vi brugte dem meget som høringspartnere for at være sikre på, at vi skabte et kvarterløft, der også tilgodeså de ressourcetsvage grupper i kvarteret. Så i opstartsfasen var de klart med til at gøre en forskel, men hvordan det ser ud i dag er sværere at vurdere. Kvarteret har ændret sig markant. Vi har fået mange private investeringer, og en del af de ressourcetsvage grupper er blevet trukket op af den økonomiske optur eller flyttet fra området. Men efter min opfattelse spiller Vindmøllen stadig en rolle, og selvhjælpsgrupperne, for eksempel, har uden tvivl forbedret livet for mange familier i kvarteret.

Marie Leth Rasmussen,
journalist

"Aktivitetshuse i byfornyelsen, en eksempelsamling", *Socialministeriet*. 2006

UNGDOMMENS HUS I FREDERICIA

I forbindelse med en kvarterløftplan for indre by besluttede Fredericia kommune at etablere et ungdomshus i den gamle godsbanegård. Huset stod endeligt færdigt i 2001. Brugere af huset er fra 15-25 år. Huset er styret af de unge igennem et repræsentantskab og caféstørmoder hver 14. dag. Musik er husets hovedaktivitet. Der er både øvelokaler og lydstudie. Ellers organiserer de unge madlavningskurser og politiske møder og maler graffiti på husets 150 meter lange graffiti-mur. To gange årligt arrangeres der musikfestival med deltagelse af både lokale og internationale musikere.

PAKHUSET I ODDER

Pakhuset i Odder er et kvartershus, hvor fokus er på kultur og fritid. Selve huset er et gammelt pakhus, der er blevet renoveret så energivenligt som muligt og etableret i forbindelse med gennemførelse af helhedsorienteret byfornyelse i bymidten. Kommunen betaler huslejen. Pakhuset drives af en række foreninger som organiserer foredrag, udstillinger, koncerter og kreative værksteder. Derudover er der en café, der drives af udviklingshæmmede. Caféen fungerer som et tilholdssted for mange – ikke mindst fordi den ligger lige ved busstationen og banegården.

Forankring gennem

FRIVILLIGE NETVÆRK

Lærestalernes Fælles Byplankursus udvikler ideer til helt nye former for samarbejde mellem offentlige institutioner, foreninger og virksomheder til gavn for beboere, brugere og myndigheder

Opbygning af et stærkt lokalområde, 'der kan selv', er et vigtigt fundament for områdefornyelsens succes. Det skaber forankring og fortsat udvikling, når indsatsen er afsluttet. Alle borgere kan være med i processen og påvirke udviklingen af deres lokalområde fysisk og funktionelt. Men ofte er det bestemte borgere, der engagerer sig – 'de lokale ildsjæle'. Andre grupper - fx indvandrere, unge og børnefamilier - er det sværere at få med i en områdefornyelsesproces.

En af de store aktuelle udfordringer er at få flere grupper i spil - særlig i de udsatte boligområder. Her kan både det etablerede foreningsliv og opbygningen af et nyt spille en rolle.

LÆREANSTALTERNES FÆLLES BYPLANKURSUS (LFB)

LFB er et tværfagligt byplankursus for kandidatstuderende ved de højere læreanstalter i hovedstadsområdet. Kursets formål er at give de studerende kendskab til byplanlægningens historie, rammer og virkemidler samt at udvikle de studerendes samarbejdsevner gennem projektorienteret, tværfagligt gruppearbejde om byplanlægning.

www.geogr.ku.dk – her er mere information om LFB samt links til alle 6 rapporter

Transformation

Efterårets LFB arbejdede med Ydre Nørrebro i København under temaet transformation; Fokus var på fysiske, sociale, kulturelle og økonomiske forandringsprocesser i et lokalområde. Gennem det tværfaglige projektarbejde udviklede de studerende forslag til områdefornyelsesprojekter, kommunikationsmetoder og borgerinddragelsesformer i Haraldsgadekvarteret.

Her er der primo januar 2007 igangsat en ny områdefornyelsesproces, som skal løbe de næste 5 år. Området er et af Københavns ældste industrikvarterer og fremstår i dag fragmenteret og uplanlagt. Desuden er det præget af mange almene boliger, mange børn, unge og indvandrere, høj arbejdsløshed samt dårligt udnyttede offentlige rum og nærmest total mangel på byfunktioner.

At udnytte mulighederne i fællesskab

I et område som Haraldsgadekvarteret er en af de store udfordringer at skabe sammenhængskraft og få mulige drivkræfter i spil. En LFB gruppe valgte at arbejde med netop denne udfordring. De benyttede en ressourcebaseret tilgang til byomdannelse, hvor ressourcerne og ikke problemerne er i fokus. Gruppens idéprojekt analyserede de potentialer, der er i Haraldsgadekvarteret eller er på vej.

En af disse ressourcer er Center for Videregående Uddannelser (CVU), som vil udvikle et større uddannelsessted i området. I en sådan situation er det afgørende, at stedet bliver integreret i kvarteret. Det må ikke blive et isoleret og i værste fald ekskluderende element, som signalerer, at her er kun adgang for studerende og ansatte. Da det viste sig, at CVU gerne vil samarbejde med områdets foreninger om fælles brug af udendørsområder og muligvis nogle af de indre faciliteter, satte gruppen sig for at udvikle et projekt med fokus på synergi og fælles ejerskab.

Gruppen har udarbejdet et katalog med fælles projekter til brug for både områdefornyelsen, CVU og områdets foreninger. De omfatter bl.a. fælles udendørsareal i et gaderum, et fyrtårn for området og udlån af auditorier til foreningernes arrangementer. Blandt de involverede er beboerforeninger og kollegier, en islamisk forening, en børnehave og et værested.

Det er helt op til samarbejdet mellem områdefornyelsen, foreningerne og CVU at realisere forslagene. Det afgørende er, at de realiserer konkrete ideer sammen for at få udnyttet de mange ressourcer, som CVU tager med ind i området. På denne måde kan et uddannelsessted som CVU og foreningslivet sammen blive et stort aktiv for hele området.

Collager kreeret af LFB-studiegrupper

Fremtidens Kulturhus – vejen til netværk og job?

Et andet LFB-idéprojekt etablerer et kulturhus i området, hvor det at opbygge social kapital gennem konkrete, erhvervsrettede aktiviteter er i fokus. Med social kapital menes evnen til at indgå i sociale netværk, som kan give viden om og adgang til fx et relevant jobmarked.

I Haraldsgadekvarteret er der mange unge af anden etnisk herkomst end dansk og samtidig også en del kreative erhverv, særligt filmproduktioner, arkitekter og designere.

Desuden er der mange automekanikere. LFB-projektet handler om at skabe netværk mellem de unge og erhvervslivet i området. Tanken er, at dette skal gøres ved hjælp af et kulturhus, hvor der findes praktikmuligheder, værksteder, filmforevisninger, showrooms og andre aktiviteter. Styringen af huset skal ske i samarbejde mellem de unge, erhvervene og andre interessenter.

Kulturhuset skal også rumme andre faciliteter. For at skabe et dynamisk hus bruges eksisterende foreningers viden og netværk til udvikling af husets aktiviteter. Huset skal kunne starte i det små og udvikles over tid og derved – også fysisk – kunne tilpasses de ønsker og behov, som opstår i området. Foreninger inddrages allerede i første udformning af huset for at sikre relevans og netværk.

Foreningerne behøver ikke at være lokale, det er vigtigere, at de har erfaring med husets målgruppe – unge i udsatte boligområder. Det kan være foreninger og organisationer som GAM3 og initiativer som containeridræt, ung-til-ung rådgivning eller air play – en kunstnergruppe, der bl.a. arbejder med udformning af aktivitetsrum.

De konkrete handlingsorienterede funktioner i huset er det bærende 'demokratiske' element. De skaber kontakter og netværk og

lærer de unge at samarbejde både med folk fra erhvervslivet og med andre københavnske foreninger og netværk.

De demokratiske processer er et kerneelement i områdefornyelsesindsatsen, men for at skabe vedvarende dynamik i et område er det også vigtigt, at man 'handler', dvs. gennemfører konkrete projekter sammen med 'de andre'. Aktiviteter med nye eller eksisterende foreninger kan være med til at løfte et område ved at skabe social kapital, netværk og fælles ejerskabsfølelse.

Anne Sofie Fogtmann,
LFB

* "Liv i Trekanten – rapport og forslagskatalog". Søren Hansen, Sara Sigvaldason, Marianne Bjerre, Jacob Haagensen, Cecilie Bjørn og Charlotte Refslund Thomsen. LFB 2006-2007.

* "Techné: Fremtidens Kulturhus". Camilla Kragh Pedersen, Helle Skou Olsen, Iben Froberg og Jesper Rohr Hansen. LFB 2006-2007.

DANS OG IDRÆT SOM DYNAMO

Idrætsforeningslivet spiller en vigtig rolle som platform for social integration, men mange børn og unge, særlig i udsatte boligområder, er ikke repræsenteret i foreningslivet som andre børn og unge i Danmark. Her præsenteres tre eksempler på, at idræt og bevægelse kan tjene som dynamo for børns og unges netværksdannelse og foreningsliv

GAM3

GAM3 er en organisation, der på femte år tilbyder træning i streetbasket for unge over 12 år i udsatte boligområder som Mjølnerparken, Gellerupparken og Vollsmose. Navnet udtales som det engelske 'game', mens 3-tallet peger på, at man spiller 3 mod 3. Medlemskab koster 50 kroner for en sæson og inkluderer en basketball. I 2005 var der 331 medlemmer, mens 2260 deltog i de såkaldte GAM3-Zones. Filosofien bag GAM3 er kort fortalt at bruge streetbasket til at møde de unge, hvor de er - fysisk, kulturelt og socialt. GAM3 fik i 2003 Københavns Kommunes Integrationspris.

Interviews med GAM3's medlemmer, gennemført i forbindelse med et speciale, viser, hvordan unge opnår anerkendelse gennem streetbasket. GAM3 'fanger' de unge, fordi pædagogikken ikke opleves som 'fodformet' eller 'kommunal'. Tværtimod knytter GAM3's succes sig i høj grad til, at det er cool og sjovt at være med. Her kan de unge høste anerkendelse både for sportslige resultater og for at gøre et godt forsøg. Og anerkendelsen udløses kun ved lovlige handlinger som at score mål, rappe eller lave seje 'moves' på banen.

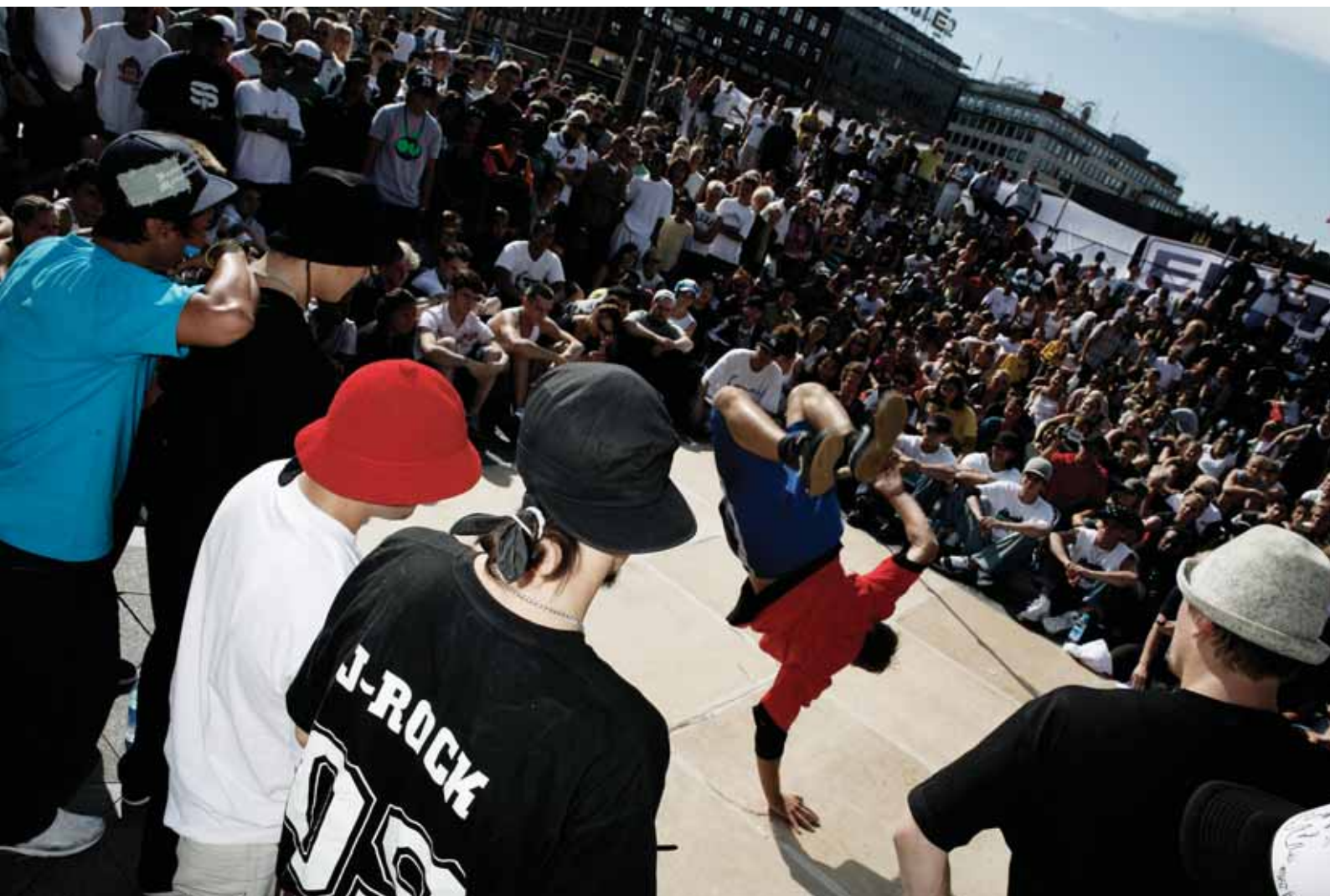
GAM3's trænere, som arbejder frivilligt, opleves som 'cool' af de unge, hvilket forstærker anerkendelsen. Og tilliden styrkes ved, at nogle af GAM3's trænere selv kommer fra udsatte boligområder. Samtidig er trænerne enten under uddannelse eller i job, hvilket virker inspirerende på de unge. GAM3 tilbyder et alternativ til at hænge på gadehjørnerne og samtidig opnå anerkendelse ved at dyrke streetbasket med andre unge. Desuden er GAM3 en sluse til de almindelige idrætsforeninger, da spillet giver nogle unge blod på tanden til at fortsætte i foreningslivet. Sportsaktiviteter på gadeplan i udsatte boligområder er altså en vigtig dynamo for unges netværksdannelse både i området og i foreningslivet.

Dans i Nordvest

Dans i Nordvest er en lokal danseforening for børn og unge i Københavns NV kvarter. Her får børn og unge adgang til fælles oplevelser og anderledes fritidstilbud. Intentionen er at få "det bedste" frem i børnene og de unge gennem moderne danseformer, som udvikler de unges selvværd, handlekraft og forståelse af sig selv og andre.

Dans i Nordvest holder til i Kulturhuset Bispebjerg NV på Dortheavej 61 og har for tiden omkring 140 medlemmer, som primært

kommer fra lokalområdet. Her er mange nationaliteter, som mødes i dansen, der giver et fælles "sprog" og skaber samarbejde på tværs af kulturelle baggrunde. Dansen får dermed en positiv effekt på integrationen, da den benytter sig af et fælles, nonverbalt sprog og skaber en direkte tilgang til kropsforståelse i et vestligt samfund.

Uppercut Danseteater startede i 1999 Dans i Nordvest med støtte fra bl.a. det daværende By- og Boligministerium. Teatret har mange års erfaring med at introducere moderne dans for børn, unge og deres lærere. Og dette fænomen, 'community dance' hvis formål er at få beboerne til at lære udtryksmidlet dans at kende, er i dag i rivende udvikling i Danmark. Skoler over hele landet har haft besøg af kompagniet og har oplevet anderledes og fysiske tilgange til dansk, geometri eller billedkunst. Både Århus og Odense har gang i lokale projekter, og den nystartede landsforening Dans i Uddannelse, som oplever stor interesse fra landets skoler, har modtaget støtte fra Kulturministeriet og Undervisningsministeriet til dette arbejde.

ISA – Idræt og Samvær

Idræt og Samvær (ISA) er et tilbud i folkeskolen. Her får børn og unge styrket deres sociale netværk ved at dyrke idræt med

andre. Tilbuddet er rettet mod eleverne fra 1.-5. klasse og foregår lige efter skoletid. Børnene trænes af ældre elever fra 8.-9. klasse, som selv vælger aktivitetsform. På Frederikssundsvejen Skole i København tilbydes f.eks. leg og styrke, fodbold og kampsport samt events som fælles skøjtetur.

De yngre elever er meget begejstrede for ISA, og projektet fungerer både som et aktivitetsstilbud for de yngre børn og for de aktive ældre børn/ unge: gennem ISA opbygges vigtige kompetencer hos de ældre elever, der ofte er dygtige idrætsfolk men som gennem ISA lære at lede. Therese Ravn, ISA medarbejder og lærer på Frederikssundsvejens Skole, fortæller, at der kan opstå problemer med trænerne, som skal lære at møde til tiden og sørge for, at aktiviteterne forløber uden for meget ballade. Og her må skolen være konsekvent: hvis trænerne ikke møder til tiden, bliver de fyret. Til gengæld vokser de fleste trænere med opgaven, særligt når de mærker, hvordan de opnår anerkendelse fra de mindre børn og andre trænere.

Idræt og Samvær startede på Frederikssundsvejens skole for 10 år siden efter initiativ fra en af skolens lærere. Nu er der 5 skoler i København, der tilbyder ISA, og der er i alt 521 aktive medlemmer og 145 trænere. Fol-

kesundhed København støtter udbredelsen af projektet samt hjælper med organisering og fundraising. Aktiviteterne ledes af en ISA-medarbejder, som også er lærer på skolen, og aktiviteterne betales dels af skolen, dels af fonde og af kvarterløftmidler. For at få de børn med, som ellers ikke går til fritidsaktiviteter, skal medlemmerne kun betale et meget lille beløb. Således er ISA også et springbræt til indmeldelse i en 'rigtig' idrætsforening.

Såvel ISA, som Dans i Nordvest og GAM3 placerer sig mellem det organiserede foreningsliv og den helt uorganiserede sport og kan virke som sluser til det almindelige foreningsliv. Aktiviteterne forankres tæt på børnene og de unge og er med til at skabe liv i udsatte områder. Børnene og de unge lærer, at det er sjovt og cool at bevæge sig sammen med andre, og samtidig er idrætten og bevægelsen med til at skabe vigtige netværk og kompetencer.

Anne Sofie Føgtmann, LFB
Julie Abitz, Dansk Byplanlaboratorium

* www.GAM3.dk

* Julie Christine Cold & Katrine Stenild Petersen: "Anerkendelse gennem streetbasket", speciale ved Socialvidenskab/RUC, og Sociologisk Institut/ Københavns Universitet

KVARTERLØFTPROJEKTER I ALBANIEN

I Albanien er det ngo'erne der tager førertrøjen og etablerer kvarterløftprojekter i problemramte byområder. Forholdet mellem stat og borgere er slidt efter 47 års kommunistisk styre. Derfor prøver ngo'erne at gå endnu mere radikalt til værks med at inddrage borgerne i planprocesser for at vise, at borgerne er en vigtig ressource

Frivillig tvang

Under det kommunistiske regime var lokalt udviklingsarbejde statens domæne. Under paroler som 'frivilligt arbejde for lokalsamfundets bedste' blev albanerne tvunget til at bruge deres fritid til at bygge huse og jernbaner. I dag forbinder albanerne ordet med alle de søndage, de blev tvunget til at stå tidligt op for 'frivilligt' at hjælpe med at rengøre deres fabrik eller boligområde. Efter det kommunistiske regimes fald, har der hersket en høj grad af individualisme. Tilflytterne til Tirana bygger store mure op omkring deres grunde og tænker hverken i at efterlade plads til veje eller social infrastruktur.

Fotos: Julie Abitz

Ngo'er som brobyggere

Co-plan er en af de albanske ngo'er som laver kvarterløftprojekter i Tiranas yderområder. De har ekspertviden inden for alle områder af byudvikling. Deres hovedformål er dog at ændre planlægningsmentaliteten i Albanien. De arbejder på at få borgerne i de problemramte byområder til at forstå, at der er muligheder for at forbedre deres livsvilkår, men at dette kræver, at de organiserer sig som lokalsamfund.

Co-plan forklarer vigtigheden af dette mentalitetsarbejde: "Det tog os et år at overbevise de lokale beboere om, at det var en god ide at flytte deres mure eller hegn omkring husene et lille stykke tilbage, så der var plads til en vej. At finde finansiering og anlægge vejen tog kun nogle uger."

Kommuner og stat tænker stadig meget centralistisk. Co-plan træner dem derfor i, hvordan de bedre kan bruge de lokale kræfter, når områder skal udvikles. Denne brobygning mellem stat og borgere er det første skridt, hvis nogle af alle de bymæssige problemer skal løses.

I dialog med den enkelte borger

Det kræver vedvarende arbejde med borgernes forestillinger om deres egen rolle i forhold til staten og eksperter. Der arbejdes i Albanien meget med dialog med den enkelte borger. Ved en debat om en strategisk udviklingsplan for et illegalt boligområde kommer en borger hen og spørger en af Co-plans medarbejdere ud omkring den vej, der skal laves ved siden af hans hus. Beboeren spørger, hvor bred vejen skal være, og Co-plan medarbejderen svarer ham med et nyt spørgsmål: "Hvad synes du ville være passende?", hvorefter borgeren fornærmet forsvarer sig: "Jamen det skal du da fortælle mig – det er dig, der er eksperter." Co-plan medarbejderen prøver derefter tålmodigt: "Måske er det dig, der bedst ved det, det er jo din vej."

Denne strategi har været succesfuld. Der er etableret mange kvarterløftprojekter med bidrag fra såvel lokale borgere som staten og private firmaer. De har givet en pose penge hver især, så veje og kvarterhuse er blevet en realitet.

Julie Abitz, Dansk Byplanlaboratorium

Albanien er på størrelse med Jylland og har 3 millioner indbyggere. Siden det kommunistiske regimes fald i 1991 er indbyggertallet i Albaniens hovedstad, Tirana, fordoblet. Denne store befolkningsvækst kombineret med utidssvarende planlovgivning har skabt en kaotisk byudvikling.

Ngo = non-governmental organisation dvs. en engelsk betegnelse for organisationer, som ikke styres af staten, for eksempel velgørenheds-, menneskerettigheds- og miljøorganisationer.

OMRÅDEFORNYELSE PÅ AMERIKANSK

I den amerikanske model for områdefornyelse er civilsamfundet den primære aktør. Fornyelsen af udsatte storbykvarterer drives af lokale non-profit udviklingselskaber, Community Development Corporations, der ledes af lokale beboere

Civilsamfund og "community activism"

Civilsamfundet spiller den helt afgørende rolle, når områder i amerikanske storbyer skal genopbygges, fornyes eller forsvares mod gentrificering. Dette blev klart på en to ugers rundrejse til fire amerikanske storbyer i juni 2006, arrangeret af det amerikanske udenrigsministerium. Temaet for rundrejsen var "Community Activism in the U.S.", og deltagerne var en lille gruppe af unge danske politikere, embedsmænd og lokalsamfundsarbejdere.

Det er ikke kun, når det handler om områdeudvikling, at civilsamfundet spiller en central rolle i det amerikanske samfund. Ifølge en embedsmand, vi mødte i Washington, er 50% af den offentlige service på føderalt niveau "udliciteret" til et højt formaliseret system af ngo'ere. Ud over de offentlige midler, der kanaliseres ind i civilsamfundsorganisationer, opmuntres skattesystemet gennem bl.a. fradrag private virksomheder til at investere i "non-profits", og der er udviklet særlige typer af banklån til civile organisationer. Samtidig opmuntres unge amerikanere til civilt arbejde gennem uddannelsessystemet, som formelt giver merit for frivilligt arbejde, såkaldt "service work".

Row Houses Community Development Corporation

Modellen med lokale non-profit udviklingselskaber som drivkraft i genopbygningen af især fattige afro-amerikansk dominerede storbykvarterer blev udviklet i 1960'erne, parallelt med den amerikanske borgerrettighedsbevægelse. Pioneren inden for Community Development Corporation var The

Bedford Stuyvesant Restoration Corporation i Brooklyn i New York, som blev udviklet i et samarbejde mellem lokalsamfundsledere og forskere fra bydelens universitet, Pratt Institute. Denne 'corporation' eksisterer stadig i dag på 39'et år.

CDC-bevægelsen har siden spredt sig over hele landet. I Houstons Third Ward-kvarter besøgte vi et eksempel på en CDC fra den nyere generation, Row Houses Community Development Corporation (RHDCDC). RHDCDC blev stiftet som udløber af den allerede etablerede kvarterbaserede kunst- og kulturorganisation Project Row Houses (PRH) fra 1993. Initiativtageren til var kunstneren Rick Lowe, som ønskede at bevare den historiske og kulturelle arv i Houstons Third Ward-kvarter, der var truet af gentrificering.

Med støtte fra private fonde og hjælp fra lokale beboere ledede Rick Lowe renoveringen af 22 forfaldne "shotgun houses", en typisk, historisk boligform for fattige afro-amerikanere i sydstaten. De 22 hvide træ-rækkehuse rummer nu 10 huse, dedikeret til kunst, fotografi og litterære projekter, som installeres på halvårsbasis. Herudover en

kunstscole for lokale børn samt "The Young Mothers Residential Program", et herberg for lokale unge mødre.

Som svar på det forstærkede pres fra gentrificeringen og fortrængningen af kvarterets historiske afro-amerikanske befolkning udvidedes projektet med en CDC i 2003. I samarbejde med forskere og arkitektstuderende fra det lokale Rice University opførtes en ny stribe rækkehuse, inspirerede af den historiske "shotgun"-arkitektur. Ud over opførelsen af boliger til blandede indkomstgrupper, har RHDCDC stået for opførelsen af kunstnerboliger, kommercielle bygninger og gallerier, der understøtter revitaliseringen af kvarteret.

Martin Frandsen, Urban Task Force

Læs mere:

www.rowhousecdc.org

Neal R. Peirce & Carol F. Steinbach: "Corrective Capitalism. The Rise of America's Community Development Corporations", Ford Foundation, New York 1987.

Foto øverst til højre

"De nyopførte rækkehuse er inspirerede af den historiske "shotgun house"-arkitektur." Foto: 'Project Row Houses'

Foto nederst til højre

"De 22 renoverede "shot-gun houses" rummer nu huse til kunstprojekter, en kunstscole for lokale børn samt et herberg for unge mødre." Foto: 'Project Row Houses'

DEBAT

Foto: Annika Agger

FORTÆLLINGER OM BORGERINDDRAGELSE

Fokus på historier

"Jeg deltager, fordi jeg ønsker at fortælle nogle andre historier om mit kvarter. Med baggrund i statistikker kan man hurtigt tegne et sort billede af kvarteret – men sådan er virkeligheden slet ikke. Der er mange små succeshistorier i kvarteret, men de samles ikke op, og de bliver ikke tydelige for andre." Sådan besvarede en af borgerne i et kvarterløft spørgsmålet om, hvorfor han valgte at engagere sig i sit boligområde.

Det er vores opfattelse, at der er store potentialer i at arbejde mere systematisk med fortællinger i planlægning og byudvikling og som led i en faglig udvikling blandt planlæggere.

Det at fortælle historier er et kraftfuldt kommunikationsredskab, fordi det kan formidle komplekse problemstillinger på en enkel måde. Det er også et enkelt og demokratisk redskab, for "alle" kan fortælle historier – vi gør det hele tiden sammen med vores medmennesker. Når vi lytter til historier, skaber

det ofte genkendelighed og vækker følelser. Historier er lettere at forstå og sætte sig ind i til forskel for fagsprog, tabeller og statistikker, som en stor del af planlæggere i den offentlige formidling benytter.

Historiefortælling er et bredt felt, og der findes mange forskellige typer af historier – til forskellige slags udfordringer. Fortællinger kan forbedre formidlingen og skabe dialog mellem mange forskellige grupper i den offentlige planlægning. Fortællinger kan også bruges som afsæt for at skabe visioner og samarbejde i lokale byudviklingsprojekter. Endelig vil vi pege på muligheden for at bruge

fortællinger til at styrke vidensdeling og faglig udvikling blandt kolleger. Dette er meget aktuelt i denne tid, hvor en række forvaltninger fra forskellige kommuner er blevet slået sammen i forbindelse med kommunalreformen.

Fortælle-cafeer for fagfolk

Vi har netop gennemført et "Fortælleværksted om borgerdeltagelse", hvor vi har arbejdet målrettet med vidensdeling for praktikere fra forskellige kvarterløft og boligsociale indsatser på Sjælland, gennem fortællinger. Formålet med projektet har været at indsamle og formidle de gode såvel som dårlige erfaringer, der er udviklet i forskellige lokale byudviklingsprojekter med at involvere borgere, foreninger, erhverv og offentlige institutioner.

Et af resultaterne fra dagen var at alle havde nogle historier! Det bobler faktisk med erfaringer ude i den danske planlæggerverden.

Annika Agger, ph.d., Center for Demokratisk Netværksstyring, RUC
& Birgitte Hoffmann, ph.d., BYG.DTU

Fortæl os din historie!

Vi vil meget gerne høre dine erfaringer – gode såvel som dårlige fortællinger med at inddrage borgerne. Historierne skal indgå i en håndbog om metoder i lokal byudvikling, som vi skriver for Socialministeriet. Send din historie til Annika Agger på aagger@ruc.dk eller til Birgitte Hoffmann på bh@byg.dtu.dk.

Læs mere:

Jane Flarup (2004): Da manden ville lære dem at fortælle historier. Hvordan storytelling forandrer organisationer. Børsen.

John Forester (1999): The Deliberative practitioner: Encouraging participatory planning processes, Cambridge, Mass: MIT Press.

Camilla Andersen (2006): Kulturstafet – Gode historier fra Brøndby Strand. Brøndby Kommune.

Christiania 2006 Vil Christiania leve videre efter 1. april? Foto:Annette Thierry

Ground 69: Ungdomshuset i København, Jagtvej 69, blev revet ned den 5. marts 2007. Foto:Vibeke Meyling.

SELVEVALUERING I DET FRIVILLIGE SOCIALE ARBEJDE

Modstanden mod krav om evaluering har i den frivillige sociale verden været ret markant i mange år, og samtidig er kravene til dokumentation stigende. Modstanden har flere årsager: hensyn til brugerne, til de frivillige, få ressourcer osv.

Kigger man ud over den frivillige sociale verden, så er den befolket af mange små organisationer og lokale afdelinger af landsdækkende organisationer. Man har som lokal "aktør" meget få professionelle ansatte – eller slet ingen. De få ressourcer koncentrerer naturligt om målgruppen, aktiviteterne og den nødvendige støtte til de frivillige.

I denne frivillige verden handler det ikke om effektivitet som i offentlige virksomheder, men om tid, fleksibilitet og frirum til at kunne agere på de behov, der er - her og nu.

Der er derfor god grund til at sætte spørgsmål ved udgangspunkterne for forskellige evalueringsmodeller og metoder. Hvad er væsentligt for organisationerne selv? - For deres egen udvikling og styrkelse af identitet og selvstændighed, for deres arbejdsprincipper (og kvalitetssikring af arbejdet), for egen læring om kvaliteten af deres arbejde?

Og bestemt også væsentligt: Hvad kan organisationerne rent ressourcemæssigt klare af analyser?

Skal organisationerne selv have gavn af at bruge deres få ressourcer på at analysere og dokumentere, er det nødvendigt, at de kan spejle sig i modellen, med eget værdigrundlag og arbejdsprincipper. "Modellen" og valg af dokumentationsmetoder skal være rummelig/ fleksibel.

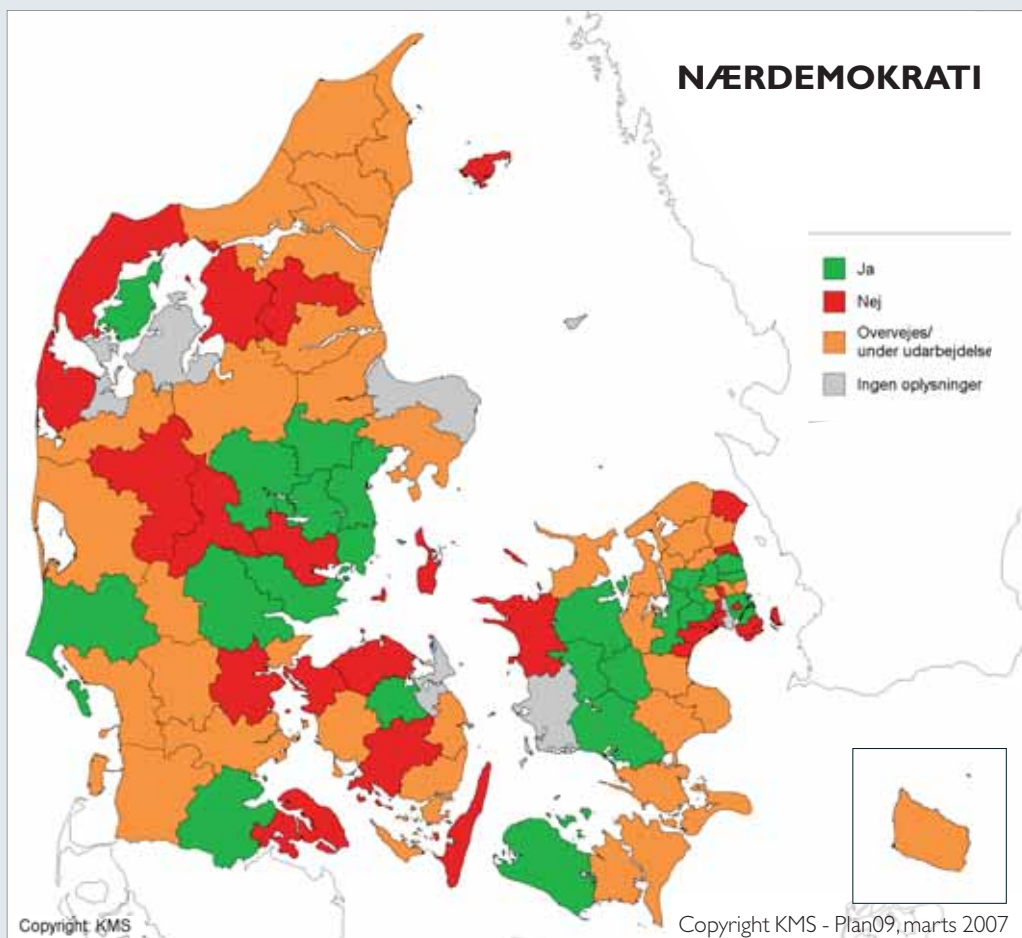
Det viser foreløbige erfaringer med en selvevalueringsmodel med deltagelse af 8

organisationer, afrapporteret for kontaktudvalget i København (se note). Der er ikke nødvendigvis konflikt mellem kravene om dokumentation og de frivilliges egne ønsker og behov. Dette skyldes, at arbejdet med evalueringen er foregået inden for en ramme, som organisationerne selv har defineret.

Men hvad med ressourcerne? For uden støtte går det ikke, viser også vores erfaringer – både til processen og det metodemæssige. Hvordan giver man støtte, og med hvilke støtteordninger? Den diskussion står tilbage.

Mette Thorvildsen
Sekretariatsleder for Kontaktudvalget
i Københavns kommune

Rapporten hedder: "Selvevaluering – som metode til dokumentation af det frivillige sociale arbejde" – En foreløbig erfaringsopsamling fra et projekt om dokumentation initieret af Kontaktudvalget for frivilligt socialt arbejde i Københavns kommune. Marts 2007.

Danmarkskortet viser hvilke kommuner, der har en nærdemokratipolitik, er i gang med eller overvejer at udarbejde en sådan, samt kommuner, der ikke har en nærdemokratipolitik. Læs mere om nærdemokrati og det elektroniske netværk www.plan09.dk.

Elektronisk netværk

Dansk Byplanlaboratorium og Plan09 har i samarbejde oprettet et elektronisk netværk, som omfatter hele 91 kommuner.

Formålet er at styrke videndelingen på planom-rådet mellem de danske kommuner samt give overblik over gode eksempler på fornyelse af planlægningen.

Kortet med yderligere oplysninger findes på www.plan09.dk og bliver fra maj til et interaktivt GIS-kort, hvor du kan finde kontakt-info samt følge links til relevante emner på kommunernes egne hjemmesider.

UDVIKLER I GODE PLANER SAMMEN?

Kommunerne sætter fokus på borgerinddragelse, nedsætter lokalråd og udarbejder nærdemokratipolitikker med gode hensigter. Men at få det til at fungere, så processerne lever op til forventningerne – dét er kunsten. Plan09 har set nærmere på arbejdet med nærdemokratipolitik og inddragelse af borgerne i planstrategiprocesserne. Her er tre eksempler på, hvordan arbejdet kan gribes an.

Nærdemokrati, lokaldemokrati, borgerinddragelse, landsbyråd - kært barn har mange navne. Det handler kort og godt om, hvordan dialogen mellem borgere, politikere og embedsmænd styrkes.

Interessen for at styrke dialogen er meget stor i de 98 kommuner. Det afspejler sig bl.a. i de første besvarelser i et elektronisk netværk om planlægning, som er etableret af Plan09 og Dansk Byplanlaboratorium. 2/3 af landets kommuner har allerede en politik for nærdemokrati og borgerinddragelse, er i gang med eller overvejer at udforme en sådan politik.

Samme tendens viste sig i forbindelse med 1. udbudsrunde af eksempelprojekter i Plan09, hvor mange af de 27 ansøgninger fra i alt 39 kommuner rummede nye bud på, hvordan borgerinddragelsen i planstrategiprocessen kan styrkes. I første generation af planstrategier i 2002-03 var borgerinddragelsen netop et svagt punkt, men der er altså tegn på at borgerne inddrages i langt højere grad i denne omgang.

Lokal debat om planstrategien

Holbæk Kommune har netop offentliggjort en ny planstrategi, som bl.a. er resultatet af en lang nærdemokratiproces, der startede allerede i 2004. Holbæk skiller sig ikke blot ud ved at være tidligt i gang, men også ved en stærk, politisk forankring. Her er der nedsat 17 lokalfora, og samarbejdet med politikerne er formaliseret. Det er aftalt, at politikere og lokalfora mødes minimum to gange årligt, når byrådets fem dialogudvalg drager på turné til de 17 lokalfora. På forårets møder i marts 2007 diskuteres planstrategien, der som noget nyt rummer et afsnit for hvert lokalområde. Planstrategien rummer også meget konkrete udpegninger af fremtidige byudviklingsområder mv.

Kommunen står midt i et pilotprojekt for Holbæk by, hvor nærdemokratiet er vanskeligere at organisere. Udfordringen har som i så mange andre byer været: Hvad definerer et lokalområde i en by? Holbæks pilotprojekt inviterer borgerne til at spille ud med, hvad der interesserer dem. Hvorefter kommunen systematiserer, lader folk mødes på tværs og understøtter borgernes initiativer.

PLAN09

Plan09 og COK afholder et seminar den 16. maj om borgerinddragelse, hvor værktøjer præsenteres og afprøves på stedet.

Læs mere på www.plan09.dk. Her findes også links til Holbæk, Århus og Guldborgsund.

Et karakteristisk træk ved Holbæk Kommunes borgerinddragelse er, at man løbende evaluerer og justerer metoder. Målet er, at borgerinddragelsen sker til både borgernes, politikernes og embedsmændenes tilfredshed – udvikling kræver eksperimenter.

En event skaber lokal opmærksomhed

De fem første eksempelprojekter i Plan09 giver andre bud på, hvordan borgerinddragelsen i den overordnede planlægning kan styrkes. Guldborgsund Kommune forsøger med en "lokalpolitisk Galathea-ekspedition", hvor kommunalbestyrelsens medlemmer sætter hinanden stævne på skibet "Haabet", der på en tre dages sejlads lægger til i havnebyerne. Ambitionen er at formulere en fælles vision for udviklingen af byerne.

Borgerne inddrages på to måder: Når "Haabet" lægger til kaj, vil politikerne gå i land og møde borgerne. Men forinden er udvalgt en række nøglepersoner ved hjælp af de såkaldte ressourcebaserede dialogmetoder (bl.a. kendt fra kvarterløftprojekterne). Nøglepersonerne indgår i en ekstern følgegruppe til planstrategiarbejdet, og de får bl.a. mulighed for at fremlægge ideer for politikerne under sejladsen. Ekspeditionen finder sted den 7.–9. maj.

Kortlægning af borgernes holdninger og adfærd

Århus Kommune går en anden vej. I forarbejdet til planstrategien lægges der især vægt på dialogen med kommunens "fællesråd" og interesseorganisationer. Men som led i planlægningen af det åbne land arbejder kommunen også med at indhente viden om borgernes holdninger og adfærd. Det sker ved at benytte et elektronisk borgerpanel med 2200 århusianere, i erkendelse af, at det er vanskeligt at inddrage borgerne i den overordnede planlægning vha. traditionelle metoder som fx borgermøder. Det elektroniske borgerpanel er etableret som opfølgning på den såkaldte Århusmodel for borgerinddragelse.

Inddragelsen sker således mere indirekte, end når borgerne ved et møde går i dialog med politikerne om en konkret plan. Men metoden har sine fordele. Forskning viser fx, at borgerne holdningsmæssigt ofte prioriterer adgangen til det åbne land højt, på trods af, at de ikke altid benytter sig af mulighederne. Ved både at belyse holdninger og adfærd skabes der et solidt vidensgrundlag for arbejdet med planlægningen af det åbne land. Også dette er et af fem Plan09 eksempelprojekter.

Start med en køreplan for borgerinddragelse

Desværre: Ingen kan levere den færdigpakke løsning på god borgerinddragelse. Derfor er det en god idé at starte med en køreplan for, hvordan man vil inddrage borgerne i netop den proces, man står overfor. I hver enkelt proces må det afgøres hvilken form for inddragelse, der er den bedste i lige netop dette tilfælde.

I det konkrete arbejde må de kendte borgerinddragelsesmetoder løbende udfordres. Det, der virkede i går, har ikke nødvendigvis samme effekt i morgen. Er sagen uproblematisk, vil processen kun omfatte den lovbestemte høring og være hurtigt overstået. Rummer sagen meget konfliktstof, skal der flere metoder i anvendelse.

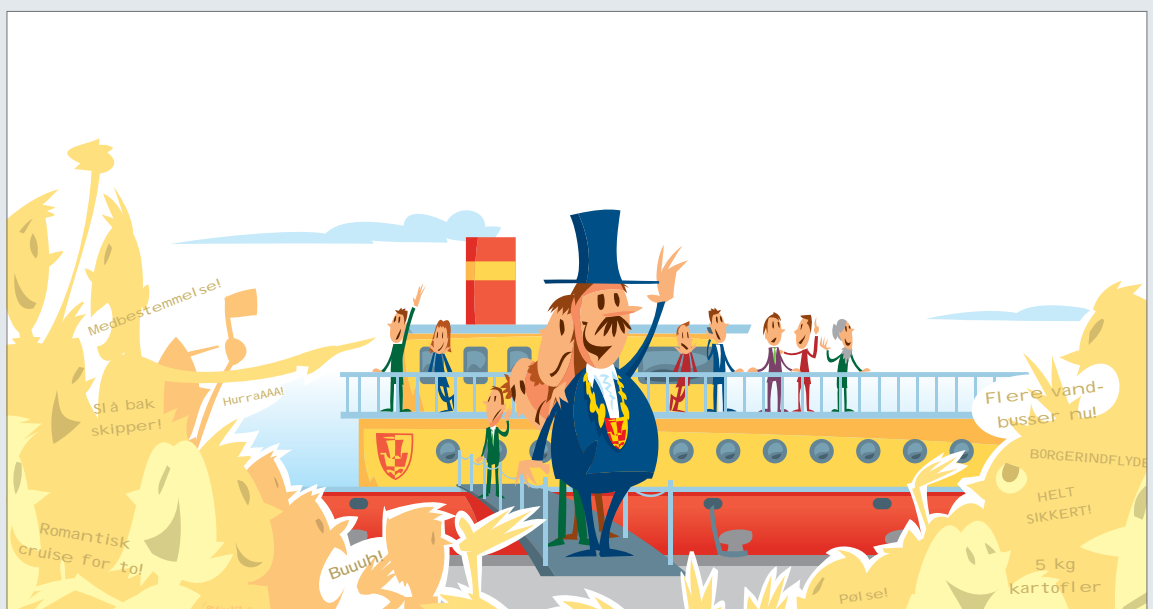
En køreplan for borgerinddragelse kan fx afklare følgende spørgsmål:

- Skal borgerne inddrages, inden politikerne kommer på banen?
- Hvem skal inddrages – og hvornår? Skal der gøres en særlig indsats for at få udvalgte grupper i tale – fx børn og unge?
- Hvilke aktiviteter skal der gennemføres - borgermøder, en seminar dag, cafédiskussioner eller etablering af nye netværk?
- Hvilke medier anvendes bedst til at kommunikere budskaberne ud?

"Køreplaner for borgerinddragelse" er et redskab, som skal udvikles. Plan09 vil sætte emnet på dagsordenen og modtager gerne eksempler på plan09@sns.dk

Svend Erik Rolandsen & Christina Krog,
Plan09

Landgang for Guldborgsunds kommunalbestyrelse, når den lokalpolitiske Galathea-ekspedition lægger til kaj i kommunens seks havnebyer. Tegning: Tobias Mikkelsen

KORT NYT

Den nye fingerplan

Regeringen ønsker en hovedstad med en stærk grøn profil uden spredt bebyggelse i det åbne land.", siger Connie Hedegaard. Det betyder blandt andet, at de grønne kiler ikke må inddrages til byzone eller anvendes til bymæssige fritidsanlæg. De er fastlagt svarende til de grønne kiler i HUR's Regionplan 2005, men får altså direktivstatus. Det er en af udmeldingerne i regeringens forslag til landsplandirektivet Fingerplan 2007, der er til offentlig høring frem til 13. april 2007. Blandt nyhederne er, at kommunerne vil kunne afrunde og færdigudbygge de ydre dele af byfingrene ud mod de fem købstæder. Stationsnærhedsprincippet videreudvikles, idet kommunerne skal udpege et kerneområde omkring stationerne, inden for en gangafstand på 600 meter. Herindenfor skal store kontorarbejdspladser over 1500 etagemeter og andre store rejsemål placeres. Hillerøds borgmester Nick Hækkerup (S) er ikke begejstret "Hvis den regel fortolkes restriktivt, så reducerer regeringen erhvervsudviklingen i Hillerød." siger han til Jyllandsposten. (Miljøministeriet 18.01.07, JP 19.01.07)

At fiske jyder og københavnere

Der er stor efterspørgsel efter jyder bosat i København. I en storstilet kampagne kaldet "Kom hjem" forsøger "gode, jyske virksomheder", som blandt andet Danfoss, at lokke eksil-jyder bosat i København tilbage til fastlandet. "Parkér jeres sidste frappuccino ved Storkespringvandet og kom hjem – her er masser af arbejdspladser" lyder opfordringen på kampagnens hjemmeside. I Ringsted har der også været bud efter københavnere. I marts havde Danbolig en kampagne, hvor de tilbød at fragte københavnere til Ringsted og se, hvad Midtsjælland har at byde på af boliger. (www.kom-hjem.dk, JP 21.02.07)

100 % vedvarende energi

Frederikshavn vil satse på vedvarende energi. Hele byens energiforsyning skal i løbet af en årrække lægges om, så vedvarende energikilder, som biobrændsel, vindmøller og solenergi, forsyner frederikshavnerne. Frederikshavn vil være et udstillingsvindue for Danmarks kompetencer inden for vedvarende energi. Projektet er allerede så småt skudt i gang, da DONG Energy har købt aktiemajoriteten i frederikshavnerfirmaet MBD Offshore Power og har besluttet at opføre 5 eller 6 nye havvindmøller i Frederikshavn. (Frederikshavn Kommune 03.01.07)

Idylliske landsbyer – nu med bredbånd

Tendensen har længe været, at folk flytter fra de små landsbyer og ind til de større byer, men det vil Region Midtjylland prøve at ændre på. Regionen står bag et projekt, der vil gøre de små byer smukkere og sørge for, at de følger med den moderne samfundsudvikling. I de næste 6-7 år vil regionen bruge omkring 300 millioner kr. på bl.a. at forskønne landsbyerne og etablere bredbånd, og man vil forsøge at tiltrække erhverv til landsbyerne. Formand for Udvalget for Udviklingen i Landdistrikterne Kaj Møldrup siger: "Vi vil lave modelprojekter for småbyer med forskønnede hovedgader og huse, der går fra grimme til smukke." Ud af regionens 19 kommuner er 17 med i projektet. (Urban 08.02.07)

Nyt butikcenterkoncept

TK Development lancerer sammen med engelske Miller Developments et nyt butikcenterkoncept i Danmark under navnet "Premier Outlets Center". Ideen er, at producenterne sælger deres varer direkte til forbrugerne til nedsat pris. Det første centerbyggeri er påbegyndt i Ringsted lige ved motorvej E20, hvor ca. 40.000 biler kører forbi hver dag. Centret bygges på et ca. 6,5 ha. stort område og skal være i stil med en traditionel dansk handelsby. Ud over de 60 butikker fordelt på 12.000 etagemeter skal centret have restaurantfaciliteter og ca. 1000 parkeringspladser. (www.premieroutlets.dk/da/)

Nej til ghettoer

62 % af flygtninge og indvandrere i Danmark ønsker at bo i områder, hvor mindst halvdelen af beboerne er etniske danskere. 64 % ønsker, at deres børn skal gå i en dansk-domineret skole. Det viser en undersøgelse foretaget for ugebrevet A4. De flygtninge og indvandrere, der ikke har mulighed for at flytte til områder med stor koncentration af etniske danskere, bruger i stigende grad det frie skolevalg til at sende deres børn på eksempelvis en naboskole, hvor der er overvægt af etnisk danske børn. Nesimi Can, lærer på Humlehaveskolen i Vollsmose, hvor 95% af skolens elever har en anden etnisk baggrund end dansk, siger: "Når forældrene får tilknytning til arbejdsmarkedet og ressourcer til at flytte, gør de det. Men de, der ikke kan flytte, har stadig ambitioner om, at deres børn skal integreres, opleve

danskheden og lære at tale ordentligt dansk, som man kun gør det ved at være sammen med danske jævnaldrende." (Information 05.03.07)

KORT NYT/TEMA

Manglende samarbejde mellem områdefornyelsesprojekter på ydre Nørrebro

"Der er behov for et styrket samarbejde og en bedre koordinering af projekterne" lyder det i en redegørelse, Københavns Kommunes økonomiforvaltning har lavet i forbindelse med områdefornyelsesprojekterne på ydre Nørrebro. Kommunen har flere projekter i området, men der mangler dialog projekterne imellem. En af årsagerne kan være, at projekterne har forskellige organisationsformer, tidsrammer, samarbejdspartnere og finansiering. Et eksempel er Mimersgade, hvor kommunens partnerskabsprojekt med Fonden Realdania og områdefornyelsesprojektet i Mimersgade har problemer med at samarbejde. Det skyldes muligvis at kommunens eget projekt er baseret på lokalbefolkningens behov og ønsker, hvor partnerskabet med Fonden Realdania arbejder analytisk med en strategi og først senere med inddragelse af borgerne. (JP 05.03.07)

Byfornyelsen skal måles og vejes

Virker byfornyelsen efter hensigten? Bliver den brugt i de områder og ejendomme, hvor behovet er størst? Er det lykkedes at få flere private investorer på banen, og hvilke behov for byfornyelse har man i de nye kommuner?

Evalueringen af byfornyelsesloven fra 2004 samt den helhedsorienterede byfornyelse skal svare på disse spørgsmål og samtidig vise, hvordan de nye kommuner i fremtiden vil og kan bruge lovens virkemidler i byudviklingen. Statens Byggeforskningsinstitut (SBI) ved Aalborg Universitet har i samarbejde med Dansk Byplanlaboratorium vundet Socialministeriets konkurrence om at evaluere byfornyelsen.

v/Marie Partoft

Mousa Qaffas

Mahmoud Allaidin

Mousa Qaffas

Mahmoud Allaidin

Mohammad Chibib

UNGES LIV - SORT PÅ HVIDT

Mimersgadekvarteret er fuldt af unge fotografiske talenter. Det får man øjnene op for, hvis man går en tur forbi den 130 m lange mur langs Hamletsgade på det Ydre Nørrebro i København. Her har unge fra kvarteret forevigt deres hverdagsliv i fotografier med en sådan intensitet, at man bliver suget ind i deres verden. Udstillingen er et projekt under områdefornyelsen i Mimersgadekvarteret. En lokal fotograf har instrueret dem i simpel fototeknik og har ellers sluppet dem løs med engangskameraer. Herudfra er opstået den idé, at de unge kan komme i praktik hos ham eller andre af de kreative erhverv i kvarteret. Der er blevet skabt forbindelser på tværs. Foreningen "Indsiget og Fremsyn" har modtaget støtte fra Socialministeriet til konkrete aktiviteter i forbindelse med galleriet. Projektet 'Galleri Hamlet' skal rejse Danmark rundt med en vandreudstilling og hjælpe kommuner til at skabe lignende udendørs gallerier. Udstillingen på muren i Hamletsgade kan ses indtil medio maj 2007. Til sommer åbner Galleri Hamlet så deres 2. udstilling: Nørrebro historier (www.galleri-hamlet.dk).

v/Julie Abitz

Socialministeriet om 'det frivillige Danmark' og samarbejdet med det offentlige

NYE BOLIGUDFORDRINGER KRÆVER NYE LØSNINGER

I et dynamisk samfund som det danske opstår der hele tiden både nye muligheder og nye problemer. Det gælder også på det sociale og på det boligsociale område, hvor der tegner sig en række nye udfordringer. Mange af disse vil ikke kunne håndteres med de eksisterende ordninger, redskaber og tilgange. Ikke kun fordi de økonomiske ressourcer er begrænsede, men også fordi mange af problemerne skyldes nye typer af livs-, fællesskabs-, arbejds- og adfærdsmønstre.

Eksempler på problemer er ensomhed, isolation, misbrug, udstødelse og marginalisering. Det er udfordringer, der kræver involvering af andre kræfter end dem, som det offentlige har til rådighed.

De nye problemer kræver en ny tilgang til de social- og boligpolitiske udfordringer, og der er brug for nye kompetencer og redskaber til at løse dem. En ny tilgang kunne være i højere grad at engagere de kompetencer og ressourcer, der findes bredt i samfundet – i virksomhederne, i de frivillige sociale organisationer, i lokalområderne og i det offentlige.

Det er derfor afgørende med en velfungerende og dynamisk frivillig sektor, der kan og vil være med til at løse problemerne. Regeringen har derfor i forbindelse med kvalitetsreformen fremsat 5 forslag om,

hvordan den frivillige sektor kan styrkes og hvordan der kan sættes fokus på udviklingsmulighederne i samspillet med det offentlige og erhvervslivet.

Regeringen foreslår blandt andet at opprioritere Rådet for Frivilligt Socialt Arbejde's fokus på samarbejdet med det offentlige og erhvervslivet. Der lægges op til en dialog med kommunerne om, hvordan sammenhængende frivillighedspolitikker kan udvikles. Disse skal sætte konkrete mål og anviser konkrete handlinger for, hvordan det lokale samarbejde mellem kommunale institutioner, frivillige sociale organisationer og erhvervslivet kan styrkes. Et tættere samarbejde på tværs i lokalmiljøet er helt sikkert en af de mest effektive veje til at møde de nye udfordringer. (www.social.dk/ministeriets_omraader/det_frivillige_danmark.html)

KOMMUNENS PROFESSIONELLE SAMARBEJDSPARTNER

Kuben Byfornyelse Danmark rådgiver kommuner om styring af processer, inddragelse af borgere og udarbejdelse af planer og ansøgninger i forbindelse med udvikling af byer og boligområder.

PLANLÆGNING AF VISIONERNE

Vi kan hjælpe kommunen med en god start på processen med planstrategi og kommuneplan. Det gør vi ved at udfordre de politiske og administrative nøgleaktører til kritisk og styrkende dialog om byudviklingsstrategien. Vi bistår også med at udvikle eksempelprojekter i forbindelse med Realdanias og Miljøministeriets partnerskabsprojekt Plan09.

ANALYSE AF BOLIGMARKEDET

Vi kan analysere det lokale boligmarked, så kommunen får en systematisk viden om boligstrukturen, konkurrenceforholdene, flytte- og bosætningsmønstrene mv. Denne analyse kan vi supplere med fremtidsscenarier, der kan danne udgangspunkt for planlægning og dialog om den boligpolitiske strategi.

OMDANNELSE AF ÆLDRE BYOMRÅDER

Vi kan medvirke til at formulere visioner og skabe et konstruktivt samarbejde med borgere, erhvervsliv og investorer i forbindelse med områdefornyelse af nedslidte byområder og ældre erhvervs- og havneområder. Desuden kan vi hjælpe med udarbejdelse af ansøgning og byfornyelsesprogram.

REVITALISERING AF LANDSBYER

Vi kan bistå med udvikling af en samlet strategi for landsbyerne med balance mellem udviklingen i vækstcentrene og fastholdelse af kvaliteten i landdistrikterne. Det gør vi ved at tilrettelægge et procesforløb, der omfatter en registerbaseret kortlægning, en politisk prioritering, borgerinddragelse og en udviklingsplan.

UDVIKLING AF ALMENE BOLIGOMRÅDER

Vi kan medvirke til at sikre et godt samarbejde mellem kommunen, boligorganisationen og boligafdelingen som udgangspunkt for udvikling og fremtidssikring af belastede boligområder. Vi udarbejder helhedsplaner for fysiske og boligsociale indsatser. Desuden kan vi hjælpe med at sikre projektets organisering og fremdrift og dets forankring i lokalområdet.

BYGHERRERÅDGIVNING

Kuben Byfornyelse Danmark A/S

København tlf. 3376 6000

Århus tlf. 8933 6900

Aalborg tlf. 9877 8899

Odense tlf. 6312 3290

Kolding tlf. 7938 1300

www.kuben.dk

KUBEN
Vi giver dig plads